

פרויקט אימוץ אתר

חלק א': היכרות עם האתר

סיפור האתר

גבעה 69 נמצאת בסמוך לקיבוץ ניצנים, מדרום לאשדוד, ובולטת בשלושת מגדלי המים שבה. הגבעה נקראת כך מפני שהיא מתנשאת 69 מ' מעל פני הים. זו הנקודה הגבוהה בשטח ולכן הבריטים בנו בה שלושה מגדלים, שסיפקו מים למחנות הצבאיים שבקרבתה. מכאן גם כינויה – "גבעת שלושת המגדלים", ובפי המצרים – "תלאת אלפנאטיס".

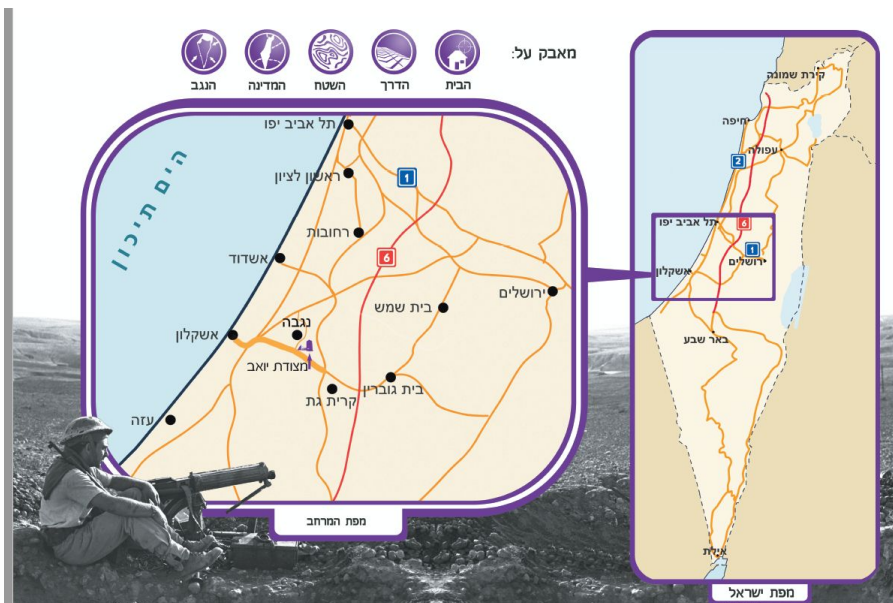
הגבעה מהווה חלק משרשרת גבעות הכורכר, המכוסות חמרה וכורכר, אשר ממזרח לרצועת החולות שלחוף הים. בין החולות לגבעות הפנימיות נמצא עמק המרזבה שבתוכו עובר כביש החוף בכיוון צפון-דרום.

הגבעה שימשה במלחמת העצמאות בסיס לאבטחת מעבר של שיירות לקבוצת ניצנים ולפעולות יזומות באזור.

לאחר הפלישה של הצבא המצרי ונפילת ניצנים ב-7.6.1948, תפסו את המקום כוחות גבעתי. ב-10.6.1948 התנהל על הגבעה קרב קשה שגבה אבידות רבות, אשר בסופו השתלטו המצרים על השטח. בסוף המלחמה נכבשה הגבעה על ידי צה"ל.

על הגבעה הוקמה אנדרטה לעשרים הנופלים בהגנתה. האנדרטה הוקמה ביוזמת משפחות הנופלים, בשנת 1949. הובילו את ההנצחה אבי החלל דניאל דלוגי והאדריכלית אסתר ברסקי-קראוס.

סיפור המרחב והקרב

מלחמת העצמאות פרצה יום לאחר הכרזת החלוקה, 29 בנובמבר 1947. בשלב הראשון של המלחמה התמודד היישוב היהודי עם התקפות ערביי הארץ. בה' באייר תש"ח, 14 במאי 1948, הוכרזה מדינת ישראל. יום לאחר מכן נכנסה מלחמת העצמאות לשלב השני, כאשר חמישה צבאות ערב פלשו למדינה הצעירה מכל עבריה (סוריה, לבנון, ירדן, עיראק ומצרים).

מדרום, הגיע הצבא המצרי לנגב ולמרחב הלחימה שהיה באחריותה של חטיבת "גבעתי", שהתאגדה במהלך השלב הראשון של המלחמה.

הצבא המצרי פלש לארץ ישראל משני צירים: ציר ההר - מניצנה, דרך באר שבע לכיוון חברון וירושלים. ציר החוף - רפיח, דרך עזה וצפונה לכיוון תל אביב

סיפור הקרב בגבעה 69 הוא חלק מסיפור בלימת המצרים בציר החוף.

סיפור המרחב והקרב

המצרים, שפלשו לארץ ישראל דרך ציר החוף (הדרומי), ניסו לכבוש את נירים וכפר דרום. הם נכשלו, אך הצליחו לכבוש את יד מדרכי, והתקדמו לכיוון קיבוץ ניצנים, אשר גם אותו כבשו, בהמשך, כבשו גם את גבעת 69, והתקדמו לעבר אשדוד (אז - איסדוד).

התקדמותם היוותה סכנה גדולה עבור היישוב היהודי בארץ ישראל. במבצע שנקרא "מבצע פלשת", בו השתתפו חטיבת גבעתי, חטיבת הנגב וחיל האוויר, הצליח הצבא הישראלי לעצור את המצרים בפאתי אשדוד. באותו מבצע פוצץ גשר הכביש, ומאז שמו - גשר "עד הלום" (על שם עצירתם של המצרים באותה נקודה).

בהמשך המלחמה המשיכו נסיונות הצבא המצרי לכבוש את מרחב הנגב, במרחב התקיימו קרבות קשים, שגבו קרבות רבים. בין קרבות אלה הקרב על עיבדיס, קרב נגבה, משלטי חוליקאת.

הנגב שוחרר מידי המצרים על ידי הצבא הישראלי באוקטובר 1948 במבצע "יואב" ובמבצע "משה".

סיפור הקרב בגבעה 69

הצבא המצרי שפלש לארץ ישראל הצליח להתקדם עד גשר "עד הלום" שליד אשדוד. ב-7 ביוני 1948 הצליחו המצרים לכבוש את ניצנים, שהיתה נקודה עברית בודדת השולטת ממערב על ציר התנועה הראשי של כוחותיהם.

גבעה 69, השולטת על הכביש ממזרח, נותרה כאפשרות אחרונה לתקוע טריז בציר התנועה של הצבא המצרי. בליל 7 ביוני החלו כוחות 'גבעתי' לבצר את הגבעה במערך של עמדות ותעלות קשר, תוך שהם נתונים להפגזות ממושכות מצד המצרים. בליל 9 ביוני נכשל ניסיון לכבוש את ניצנים מידי המצרים. בעקבות הכוח הנסוג מניצנים לגבעה 69, פתחו המצרים בהתקפה על הכוח המבוצר בגבעה. פלוגה מגדוד 51 של גבעתי שהייתה במקום לא הספיקה להתבסס כאשר נפתחה ההפגזה המצרית, ורבים נפגעו. בצהרי יום 10 ביוני החלו המצרים לעלות לגבעה בכלי רכב משוריינים, ולמגינים ניתנה פקודת נסיגה. הפקודה לא הגיעה לכל העמדות, התבצעה בצורה לא מסודרת לכיוון מזרח, ונפגעו בה רבים.

19 מחילי 'גבעתי' נפלו בקרב זה.

על גבעה שישיש ותשע
עומדים שלושה מגדלים.
סביבם סער קרב השתלח,
סביבם לחמו חיילים.
על גבעה שישיש ותשע
חיל אלמוני שוכב.
בידו הוא אוחז את רובהו
וכדור של עופרת בלב.
על גבעה שישיש ותשע
הקרב התחולל ונדם.
על קברו של חיל בן אלמוות
גדל צמח בר אדמדם.
מתוך: בשדות פלשת / אורי אבנרי

תיאור מתוך הקרב (על סמך עדויות)

(מעובד על סמך קטעי עדויות מתוך ספרו של אברהם אילון "חטיבת גבעתי מול הפולש המצרי" וכן ספרו של שרגא גפני "החבלן הטוב אלכס"). לקוח מתוך: ברדלך לנגב, פארק גבעתי - מרחב הלחימה של חטיבת גבעתי תש"ח, קק"ל

"למרות שכל מערך תעלות הקשר נחפר בשטח של שישים מטרים בלבד, לא היה לנו קשר עם איש מהמחלקות האחרות במהלך כל הבוקר. פגזים ואש מקלעים רצופה ריתקו כל אחד למחפורת הקטנה שלו. החול הניתז גרם למעצורים בנשק ולצריבה בעיניים, ריח הנפץ חרץ את דרכי הנשימה, ומראה השריונים המצרים, המתקרבים והולכים, הפיל אימה. המצב הלך ונעשה גרוע מרגע לרגע. הפגזת האויב הפכה להתפוצצות רצופה ומהממת.

פקודת הנסיגה ניתנה ברגע שבו נחרץ גורלם של קרבות. אותו רגע שבו נעות שתי כפות המאזניים בהיסוס, ממתינות להכרעתו של הצד שיש לו כוח לנשימה ארוכה יותר. רצה הגורל ובקרב הזה קצרה נשימתנו...

ראיתי את אחד האנשים רץ כלפינו, צונח כשצרור נורה לעברו מאחד השריונים.

"עצור טיפס!" צרחתי עליו, "אתה רץ לתוך שדה מוקשים!"

"היכן הפרצה, מהר!" הוא התנשף.

"מה קרה?" שאלתי.

"מקיפים אותנו" צעק, "נסיגה".

גל אנשים נרגשים וצועקים שהחל לרוץ בעקבותיו שימש לי הוכחה נוספת, כי אכן החלה נסיגה. האנשים התרוצצו בשדה באי סדר. הם לא ידעו אפילו את הכיוון הנכון אל המקום שבו יוכלו למצוא מחסה – בית-דרס. שכן בבואם לגבעה בשעות החשיכה לא היה ביכולתם לראות את הסביבה.

תיאור מתוך הקרב (על סמך עדויות)

רצנו כשם שלא רצנו מימינו. אבל צרורות הכדורים היו מהירים מאתנו. אנשים נפלו בזה אחר זה – מהם נפגעים בכדורים, מהם עייפים עד אפס אונים.

מחזות זוועה התחוללו מסביב. ראיתי חייל מרים ידיו אל טנק הרודף אחריו עד אשר צרור מאותו הטנק הטיחו ארצה. ראיתי חייל מצרי הניצב גלוי בתוך זחל"ם פתוח, קורא לחייל שלנו אליו – וכשזה בא, נכנע לקראתו, פירק החייל המצרי את נשקו והכהו ללא רחם...

בדרכי פגשתי חייל, בגדיו קרועים ומוכתמים בדם, והוא עצמו צועק בהיסטריה: "עזבו את איסר! עזבו את איסר!" הרגתי אותו והבנתי מפיו שמפקד מחלקתו איסר, שנפצע קשה בקרב על הגבעה ופונה על ידי ארבעה מאנשיו, נותר בשטח לאחר שטנק רדף אחריהם והרג שניים מהם.

לא הרחק משם, ראיתי את מפקד הפלוגה וסביבו כתריסר חיילים.

"איסר שוכב פצוע בשדה, צריך להביא אותו" אמרתי.

הוא סקר את אנשיו. "אתה, אתה, אתה ואתה", הצביע על אחדים מהם, "לכו והביאו אותו".

האנשים עשו עצמם כלא שומעים.

"בואו!" פקדתי על שלושה מהם, והם הלכו איתי.

תיאור מתוך הקרב (על סמך עדויות)

ברסקי איסר

"היכן השאירו אותו?" שאלתי את החייל קרוע הבגדים מוכתמי הדם.

"השאירו אותו שם, בסוף שדה התירס, מוסתר בין העלים" ענה חייל אחר שישב באפס מעשה על האדמה.

"בוא אתנו ותראה לנו את המקום" אמרתי לו. "לא, אינני בא" ענה, פניו אטומים חסרי מבע.

כיוונתי אליו את הסטן והוא החל לצעוד. הלכנו מאחוריו. החילונו לסרוק את שדה התירס הנרחב ובאחד מקפלי הקרקע גילינו את קובע הפלדה של איסר.

על יד אלונקה שטופת דם שכב החובש כשראשו כרות וצעדים ממנו, בין הגבעולים, שכב איסר. עיניו עצומות ורגלו השסועה חבושה בתחבושת צבאית.

"אתה חי או מת?" שאלתי. הוא פקח את עיניו וענה: "אני חי".

"באנו לקחת אותך" אמרתי והוא חיך. בחיוכו השתקפה האמונה באחוות הלוחמים שלא תבגוד. תפסנו את האלונקה ורצנו לעבר בית-דרס. המשא היה כבד. ידעתי שאיסר סובל כאבים איומים אך לא שמעתי מפיו כל אנחה. מבית-דרס יצא לקראתנו אמבולנס ובנסיעה מטורפת, מלווים באש תותחו של טנק מצרי, הגענו עם איסר בשלום.

איסר ברסקי הועבר מיד לבית החולים, נאבק במוות למעלה משבועיים, אולם מת מפצעיו ב-27 ביוני 1948.

סיורים ומידע נוסף על המרחב

אתרי גבעתי במלחמת העצמאות, קק"ל, אי ירוק

הצעה למסלול טיול, אתר מפה

מצודת יואב, מוזיאון גבעתי

שמות המונצחים באתר

אברמוביץ מאיר

ברגר פרדי

ברזלי ישראל פנחס

ברסקי איסר

ברש יהודה

זלוגי זניאל

לופס יעקב

מנדלבוים משה

נוסבוים יעקב

סגל יאיר

סטולר סידני

עובדיה שלמה

פישבין יוסף

פריד יוסף

פרלמוטר אהרן

רוזנטל יעקב

רוטמן מנחם

שינהורן ריצ'רד

שמשי עקיבא

שצופק מנדל

מראה האתר (מה יש שם, איך זה נראה/מעוצב)

האנדרטה ממוקמת על ראש הגבעה.

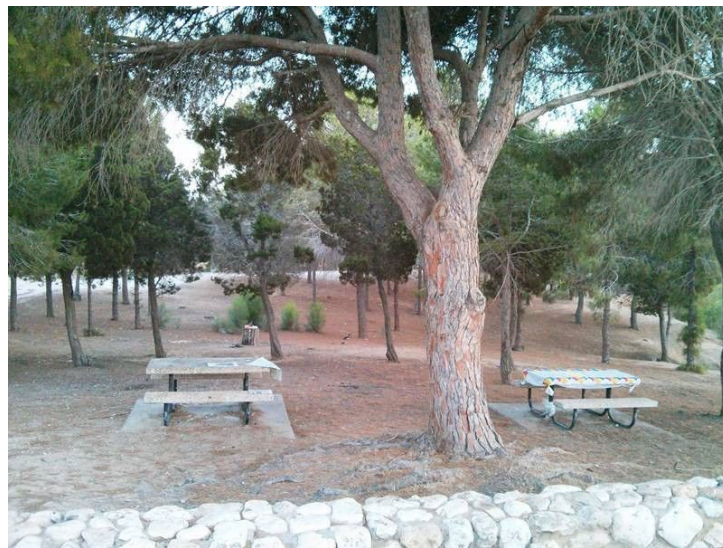
חומת אבן קטנה על גבי רחבה מרוצפת אבן, תחומה
בשרשרת ובארבעה מקבצי אבנים המאוגדים לכדי ריבועים.
בראש החומה מונף דגל ישראל ועל חזיתה לוח שיש, עליו
שמות הנופלים והמילים: "כאן בגבעה 69 ביום ג' סיוון תש"ח
בקרב אכזרי עם הפולש המצרי נתנו את חייהם בהגינם על
המולדת. שמם ינון לעד".

לצד האנדרטה שלט מתכת ועליו סיפור הגבעה והקרב.

סביב האנדרטה חורשה וספסלי ישיבה.

מראה האתר (מה יש שם, איך זה נראה/מעוצב)

חלק ב': תכנון פעילות לאימוץ אתר (הצעה)

הצרכים באתר ורעיונות לביצוע

העלאת כמות ביקורים ופעילות באתר.

חיבור אוכלוסיית האזור לסיפור המרחב.

ניקיון ושימור האתר.

הצעה לפעילות (1): פעילות חווייתית - שדאות ו-ODT

הפעילות תיועד לחניכים בשכבות הצעירות (ד'-ו'). הפעילות תתבצע במתחם החורשה באתר.

במרחב האתר יפוזרו תחנות פעילות. בכל תחנה משימה בסגנון OUTDOOR TRAINING. (למשל: הליכה על חבל, מכשולים קבוצתיים, משחקי מחשבה, קואורדינציה ועוד), וכן משימות שדאות (בישול, בניית מבנה מאבנים, מחנאות ועוד).

בסיום הפעילות יתבצעו שיחות קבוצתיות על ערכים כגון: עבודת צוות, נתינה, סובלנות, הקשבה, אחריות קבוצתית.

בתום הפעילות יוצג לחניכים סיפור האתר והקרבת ויתבצע שיח על ערכי הקרב והתקופה, תוך יצירת קשר להתנסות החווייתית שעברו במהלך הפעילות.

הצעה לפעילות (2): ניווט/טיול אופניים סובב ניצנים

פעילות למשפחות, ילדים ובוגרים.

הפעילות תכלול מסע אופניים במרחב האתר, בין תחנות. בכל תחנה יוצבו מדריכים, להסבר על המקום ולפעילות חווייתית. בכל תחנה יינתן למשתתפים חלק מפאזל/קטע קריאה, המספר את סיפור המרחב והמקום.

המסלול יסתיים באתר, שם יתקיים פיקניק משותף למשתתפי המסע.

הצעה לפעילות (3): נקיון וטיפוח האתר

פעילות אומנות סביבתית/ בניית פחים ברחבי האתר.

סדנאות אומנות ממוחזרת, יצירת פסלים להצבה ברחבי האתר, יצירת פחים אמנותיים.

הצעה לפעילות (3): משחק/חידון בנושא המרחב והקרב

The screenshot displays the Kahoot! web application interface. The top navigation bar is purple and includes links for Home, Discover, Kahoots, Reports, Groups, Upgrade now, and a Create button. A user profile icon and a help icon are also present. On the left sidebar, there are options for Collections (marked as New!), My Kahoots (selected), Favorites, Shared with me, and My drafts. The main content area shows a search bar and a list of Kahoots. The first Kahoot is titled 'מישור החוף הדרומי במלחמת העצמאות' (The Southern Coastal Plain in the War of Independence) by user 'rakafa253'. It has 11 questions and was created 2 minutes ago. The interface includes buttons for 'Play' and 'Edit', and a visibility setting of 'Visible to only you'.

Kahoot!

Home Discover Kahoots Reports Groups Upgrade now Create

Collections **New!**

My Kahoots

Favorites

Shared with me

My drafts

New! Combine your kahoots!

Search...

My Kahoots Sort by: **Most recent**

Kahoots (2) [Create new](#) [Organize into folders](#)

☒ Kahoot! ☐ ☐

מישור החוף הדרומי במלחמת העצמאות

[rakafa253](#) Created 2 minutes ago • 0 plays

11 Questions Visible to only you Play Edit

<https://create.kahoot.it/details/7d7e153b-00c0-4756-af71-12dd77a88d85>